

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОХОРОНИ ЛІСІВ В УКРАЇНІ

Унікальною екологічною системою є ліси, що виконують вирішальну роль у формуванні клімату та ландшафтів, сприяють збереженню біологічного різноманіття, покращують якість довкілля, знижують рівень шуму та виступають джерелом сировини для багатьох галузей економіки. Вирішення проблем лісокористування та відтворення лісів в Україні на принципах сталого розвитку набуває загальнодержавного значення. Проте, в період проведення реформ у сфері державного управління використанням та охороною лісів і адаптації українського лісового законодавства до європейського, дане питання залишається актуальним та потребує подальшого дослідження.

Правовий режим лісів та його окремі елементи досліджувалися такими вченими, як: В.І. Андрейцев, Г.І. Балюк, М.М. Заверюха, Т.Г. Ковальчук, М.В. Краснова, Л.В. Мендик, В.Л. Мунтян, О.В. Степська, Ю.С. Шемшученко та інші.

Лісовим Кодексом України визначається, що ліси України є її національним багатством [1]. Загальна площа лісів та лісовкритих площ в Україні становить 10611,3 тис. га, що становить 17,6 % території країни (близько 10,6 млн гектарів). Згідно із Законом України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» за площею лісів та запасами деревини Україна є державою з дефіцитом лісових ресурсів. Оптимальний рівень лісистості, науково обґрунтований для нашої держави з розрахунку на її географічне розміщення та кліматичні умови, повинен становити не менше 20 % [2].

На нашу думку, для досягнення оптимальної лісистості, підвищення водоохоронних, ґрунтозахисних, санітарно-гігієнічних, інших корисних властивостей лісів і захисних лісових насаджень, поліпшення якісного складу лісів, підвищення їх продуктивності та біологічної стійкості необхідно здійснювати відповідні заходи щодо відтворення лісів. В Україні з урахуванням стану довкілля, географічних і демографічних особливостей територій на нормативно-правовому рівні встановлено граничні значення коефіцієнтів (нормативів) відтворення лісів відповідно до площі суцільних рубок для регіонів на рівні не менш 1, для держави – не менш 2 [3, с. 69].

Важливе значення для забезпечення підвищення продуктивності лісів, поліпшення їх корисних властивостей, задоволення потреб суспільства в лісових ресурсах має відтворення та захист лісів. Відповідно до ч. 1 ст. 86

Лісового Кодексу організація охорони і захисту лісів передбачає здійснення комплексу заходів, спрямованих на збереження лісів від пожеж, незаконних рубок, пошкодження, ослаблення та іншого шкідливого впливу, захисту від шкідників і хвороб [1].

За роки незалежності нашої держави особливо гостро постала проблема здійснення вирубки лісів без відповідного дозволу. Існування тіньового ринку деревини погіршує стан природного середовища, розвиток лісового господарства та національної економіки в цілому. Необхідність ефективного проведення моніторингу рубок, посилення контролю за охороною, захистом, використанням і відтворенням деревостанів зумовило схвалення Кабінетом Міністрів України Концепції про створення єдиної державної системи електронного обліку деревини від 18 листопада 2009 року.

Рациональне використання та відтворення лісових ресурсів потребує створення повноцінної системи моніторингу лісів як комплексу безперервного спостереження, оцінки і прогнозу їх стану. В рамках системи державного моніторингу навколишнього природного середовища України моніторинг лісів має стати засобом управління лісовим господарством шляхом оптимізації системи лісокористування і запобігання критичним екологічним явищам і процесам.

В Україні відбуваються позитивні зрушення щодо реалізації ідеї ведення лісового господарства на засадах сталого розвитку. Тому еколого-ресурсний потенціал лісів неупинно зростає. Так, загальний запас деревини у лісах України за останні 50 років збільшився у 3 рази – з 0,7 до 2,1 млрд м³. Обсяги створення лісів за останні роки перевищують площу щорічних суцільних зрубів у 1,3-1,8 рази. Середній приріст деревини сягає 35 млн/м³ на рік, а його використання у процесі лісокористування становить лише 40-45 %, що є одним із найнижчих показників у Європі [3].

Тому, ми можемо дійти висновку, що одним із головних напрямків формування та реалізації державної соціально-екологоорієнтованої політики в Україні в сучасних умовах має стати мінімізація антропогенного впливу на ліси на основі модернізації та технічного переоснащення галузей та сфер економіки. Така діяльність має передбачати комплекс управлінських, зокрема організаційних рішень (як на державному, так і регіональному рівнях), спрямованих на поліпшення екологічних характеристик суспільного виробництва, підвищення дієвості штрафних санкцій за порушення законодавства про охорону лісів, належне забезпечення реалізації екологічної складової стабільного соціально-економічного розвитку України.

Список використаних джерел

1. Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 р. в редакції Закону

України від 8 лютого 2006 р. // Відомості Верховної Ради України. 2006. № 21. Ст. 170.

2. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року : Закон України від 21 грудня 2010 р. № 2818-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. № 26. Ст. 218.

3. Чопик О. Правові заходи охорони земель лісгосподарського призначення / О. Чопик // Юридична Україна. 2011. № 2. С. 68-73.

Науковий керівник: к.ю.н. доцент Платонова Є.О.